

References:

1. Keiling, H. (2023a). Business Letter Format (With Template and Example). URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/business-letter-format-and-example>
2. Keiling H. (2023b). 4 Types of Communication and How To Improve Them. URL: <https://www.indeed.com/career-advice/career-development/types-of-communication>
3. Letter Writing. (2019). Letters of Invitation – Business. URL: <https://www.letters.org/invitation-letter/letter-of-invitation-business.html>
4. Rahma, A. & Chelsea, J. & Agustina, I. W. (2022). The Seven Standards of Textuality in News Texts: A Discourse Analysis. *STAIRS: English Language Education Journal*, 3(2), 123–138. URL: <https://journal.unj.ac.id/unj/index.php/stairs/article/view/34008>
5. Scribendi. How to Write a Complaint Letter / Academy. URL: [scribendi.com/academy/articles/example_complaint_letter.en.html](https://www.scribendi.com/academy/articles/example_complaint_letter.en.html)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-25>

ФРАНЦУЗЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Кобиляцька Г. С.

*викладач кафедри германської філології
факультету романо-германської філології
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

За підрахунками лексикографів, в українській мові близько 9% слів є спільними з французькою мовою. Часто запозичення з французької мови потрапляли в українську різними шляхами: через мову-посередник (польську тощо), напряду через літературу, мистецтво, безпосередні контакти. Слова франкомовного походження мають

широку сферу вживання. Вони використовуються у побуті, описують різні сфери життя [1].

Об'єкт дослідження – французькі запозичення та їх лексико-семантичні групи, **предмет дослідження** – лексичні, граматичні, фонетичні та морфологічні особливості французьких запозичень. Тема французьких запозичень є **актуальною**, адже французька мова – друга у світі за популярністю вивчення як іноземної. Слова франкомовного походження мають широку сферу вживання.

Запозичення українською мовою лексики французького походження розпочалося ще з XI століття. На початковому етапі цей процес відбувався шляхом усної та письмової передачі таких слів [2, с. 10].

За Ю. Ю. Авер'яною, існують такі види іншомовних запозичень з французької мови: **екзотизми** – слова французького походження, які називають предмети та явища чужої культури (laumoniere, office de tourisme тощо); **прямі запозичення** – еквівалент французького слова в мові засвоєння (béret – берет); **«мовна гра»** – коли одиниці різних мов використовуються для досягнення певного ефекту; **професійні терміни** – поняття з міжнародної термінології представників однієї професії (haute couture, prêt-à-porter); **номінативні поняття** – слова, які не мають однослівного еквівалента в мові засвоєння (après-ski або pied à terre); **експресивно забарвлені слова** – які несуть емоційне, образне сприйняття слова (la femme fatal) [2, с. 21–22].

Для слів французького походження характерні такі основні фонетико-морфологічні риси:

1) звукосполучення уа: аксесуар, будуар, буржуазія, вуаль, експлуатація, тротуар;

2) пом'якшення губних і шиплячих перед -уі: бюро, бюст, рестибюль, гравюра, жюрі, капюшон, фіюзеляж;

3) звукосполучення ам, ан перед приголосними: аванс, ампула, асамблея, конференсьє, пансіон, пікантний;

4) суфікси -аж, -ант, -анс, -єр, -он: ажітаж, арбітраж, екіпаж, фураж, шантаж, десант, інтендант, лейтенант; баланс, преферанс, реверанс; костюмер, режисер, сапер, шофер; батальйон, бульйон, компаньйон;

5) невідмінювані форми іменників з кінцевими наголошеними голосними [e], [i], [o]: ательє, драже, кафе, пенсне, турне, драпрі, жабо [2, с. 12–13].

Крім того, запозичені слова з французької мови зберігають наголос на кінцевому складі: гарнізон, плісе, трикотаж, тротуар.

У разі зміни закінчення або суфікса наголос не переходить на ці морфеми, напр., артилерія, ескадра, авангардний.

У свою чергу до словникового складу французької мови з XVII ст. починають проникати українізми, напр.: ataman, bandoura, borsch, boulava, haidamak, houra, cosaque, bandouriste, kourène, porog, slobode, staroste, sotnia, oukase, khoutor, starchine та ін. [2, с. 12–13].

Франція започаткувала багато фінансово-економічних термінів, якими ми користуємося досі (бюджет, демонетизація, експортер, індосамент, поліс, рента, фінанси тощо). Перші дві школи економічної науки зародилися у Франції і до 30-х років XIX століття економічна наука була представлена переважно французькими вченими (школа меркантилістів та фізіократів). Військова та технічна термінологія засвоювалися саме з французької мови, оскільки багато явищ цих сфер на початках з'явилися саме у Франції [2, с. 48–49].

Говорячи про французьку мову, впершу чергу треба сказати, що слово *people* походить від фр. *peuple*. До інших слів французького запозичення відносяться: *boulevard*, *restaurant*, *revolution*, *bourgeois*. Майже всі титули, крім *king*, *queen*, *earl*, *lord* і *lady* нормано-французького походження: *peer*, *prince*, *count*, *duke* і звернення *sir* і *madam*. Французькими словами називалися і професії ремісників, наприклад: *tailor*, *butcher*, *painter*, *carpenter* [3].

Багато французьких запозичень було змінено і уподібнено відповідними латинськими словами: *dette* – *debt*; *descrive* стало *describe*, *doute* – *doubt*.

Велику групу слабо ассимільованих запозичень складають так звані *пізні французькі запозичення* – французькі слова, що потрапили в англійську мову після революції 1640–1660 рр. в епоху реставрації Стюартів. Слова, головним чином, були пов'язані з побутом аристократії: *restaurant*, *ballet*, *rendez-vous*, *banquet*, а також *police*, *regime* та інші [3].

Більш того, можна зробити класифікацію запозичень за напрямком:

- слова, що означають предмети і явища повсякденного життя: *visage*, *chef*, *chance*, *detail*;
- слова, що означають тканини і одяг: *blouse*, *velour*, *cravat*, *costume*, *jacket*;
- слова, які характеризують життя світського суспільства: *chateau*, *vogue*, *elite*, *entourage*, *dejeuner*, *favourite*, *princess*, *picnic*, *debut*.
- слова, що характеризують продукти харчування і слова, що відносяться до кулінарії: *pâte*, *marmalade*, *champagne*, *soufflé*, *ragout*, *cuisine*, *omelette*, *soup*;
- слова, що означають юридичні терміни: *court*, *attorney*, *judge*, *protect*, *demand*, *punish*.

Також в англійській мові є багато запозичених морфем з французької: -tion (information), -ant (important), -ent (absent), -ance (arrogance), -ence (consequence), -ment (development) [3].

Багатьом запозиченням відповідають українські слова: шампінйон – печериця, блондинка – білявка, мулатка – смаглявка, дебошир – забіяка, монстр – потвора, аплодисменти – оплески, журнал – часопис, паспарт – рамка для фото, презент – подарунок, мемуари – спогади, модерний – сучасний [4].

Французька мова загалом є офіційною у 29 країнах. Вона є також однією з шести офіційних мов ООН. Французька мова – друга у світі за популярністю вивчення її як іноземної. До речі, за оцінками дослідників в сучасній французькій мові близько 55 слів слов'янського походження.

Запозичення французьких слів відбувається системно, тобто вони представлені не поодинокими словами, а лексико-семантичними групами, у межах яких вони взаємодіють з питомою українською лексикою [4].

У французькій мові фіксуємо найбільше запозичень з англійської мови.

Серед 5% запозичень з іноземних мов 2,5% припадає на *англо-американські запозичення*. Здебільшого запозичують англійські іменники (un steak, des ships, un fast-food, un caddy). Часто французька мова запозичує слово, яке є близьким за фонетичною структурою, проте надає цьому терміну нового значення. Французьке *réaliser* виникло на основі англіцизму *to realize*. Це – смислові запозичення. Часто написання запозичень залишається незмінним відповідно до англійського варіанта. Проте трапляється, що запозичення під впливом фонетичних змін, які притаманні французькій мові, зазнали певних змін. Наприклад, англіцизм *beefsteak* призвів до орфографічних змін: *bifteck* чи *bifteque*; *affecter* – *affacturage*. Отже, специфіка англійських запозичень полягає в тому, що вони настільки асимілювалися французькою мовою, що самі слугують словотвірними основами [5, с. 298–299].

До слів-гібридів з англійської мови, про які вже йшлося, можна зачислити також поєднання коренів англіцизмів та французьких слів, відоме у французькій мові як явище **le franglais** – поєднання французьких та англійських коренів слів в одному слові. Таке поєднання зайвий раз підтверджує схильність французів до вживання англійських термінів. Це явище простежується в економічній, політичній, фінансовій сферах. Таких слів доволі багато і в розмовній мові. Одним зі словотвірних елементів у французькій мові

є англійський суфікс – **ing-**, поширений у французькій фаховій мові [5, с. 300].

Безперечним чинником впливу на класичну французьку мову є *канадська французька мова*, яку вважають північно-західним діалектом французької мови. Цей діалект французької мови, в свою чергу, зазнає безпосереднього впливу американської англійської мови, оскільки Канада є найближчим сусідом США. Наприклад, американізм *-star-*, який вживають у первинному значенні – зірка шоу-бізнесу, в результаті асиміляції зумовив виникнення нового терміна у канадській французькій мові: *starlette* – актриса, яка сходить на сходи слави. Проте не слід забувати і про французький варіант *étoile* – зірка (вживають до осіб, які продовжують блискучу кар'єру). Зазначимо, що суфікс *-ette-*, притаманний для канадського діалекту французької мови, також поширений у сучасній французькій мові [5, с. 301].

Не слід забувати, що іноземні запозичення, окрім позитивного чинника, несуть і певний негативний вплив, коли обмежуються можливістю словотвору, нехтують власними словниковими елементами.

Отже, французькі лінгвісти намагаються призупинити так звану інвазію англіцизмів у французькій мові, хоча це не завжди вдається. Вже не один рік у цьому напрямі працює Французька академія, уклавши цілий перелік англо-американських запозичень, які необхідно, на їхню думку, замінити на французькі [5, с. 301].

Література:

1. Лексичні запозичення з французької мови. URL: <https://mpfrench.online/blog/lexicfrenchinukrainianandotherlanguages/> (дата звернення 15.07.2023)
2. Потаніна А. Запозичення з французької мови і переклади з французької літератури в контексті лінгвокультурного підходу до вивчення української мови в ЗЗСО. Кваліфікаційна робота. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2021, 183 с.
3. Микитюк А. Французькі запозичення в англійській мові. URL: https://dut.edu.ua/ua/news-1-525-9002-francuzki-zapozichennya-v-angliyskiy-movi_kafedra-inozemnih-mov (дата звернення 16.07.2023)
4. Сташкевич І., Лоїк Анумедем. Лексичні запозичення з французької мови у різних сферах використання. Вінницький національний технічний університет. 3 с.

5. Рабош Г. Запозичення з різних мов у французькій мові. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2011. Випуск 28. С. 294–300.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-320-3-26>

ВІДОБРАЖЕННЯ ФРЕЙМУ «ПОБУТ» У ЛІТЕРАТУРНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРІВ С. ЦВЕЙГА)

Козак С. В.

*кандидат філологічних наук,
доцент кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Протягом останніх років зросла кількість досліджень, в основі яких лежить когнітивний підхід до вивчення мовних явищ. Одним із базових методів дослідження механізмів взаємодії вербальних та когнітивних структур є фреймовий аналіз.

Питанням фреймів присвячено праці чимало дослідників, зокрема, М. Мінського [3], Ч. Філлмора [1], Д. Метцінга [2] та інших. Однак чимало питань, пов'язаних із дослідженням цього феномену, насамперед у художньому дискурсі, залишаються відкритими.

Матеріалом цього дослідження слугували твори австрійського письменника Стефана Цвейга. Вибір фактологічного матеріалу зумовлений тим, що детальний опис побуту персонажів твору створюють підґрунтя для різнобічного дослідження актуалізації фрейму «Побут» у художньому дискурсі.

Побут, чи повсякдення, – складне, багатопланове явище. На нашу думку, в побуті можна вирізнити кілька важливих сфер (зі значною мірою умовності меж між ними): трудову (*Arbeit-Sphäre*): праця, навчання; дозвільну (*Freizeit-Sphäre*): читання, театр, цирк, кіно, музеї, концерти, виставки, спорт, ігри, розваги, свята, урочистості, мандрівки; забезпечувальну (*Versorgung-Sphäre*): харчування, лікування, торгівля,